

תאונות עבודה בענף הבניין – סיכום חציון ראשון 2018

- **20% עליה במספר ההרוגים בענף הבניה לעומת התקופה המקבילה אשתקד.** מגמה הפוכה ליעד שקבע משרד העבודה בתוכניתו לשנת 2018, "הורדת מספר ההרוגים בתאונות עבודה ב-10%".
- **החברות "המובילות" במספר ההרוגים: 'שיכון ובינוי – סולל בונה' | 'דונה חברה להנדסה ובנין' ב-70% מתאונות העבודה בבנין הגורם הוא "נפילה מגובה".** אך תקן הפיגומים האירופי שאומץ בישראל אינו מחייב את הקבלנים.
- **47% מההרוגים בתאונות בנין עובדים פלסטינים תושבי השטחים, ו-32% מההרוגים הם עובדים ערבים אזרחי המדינה.**

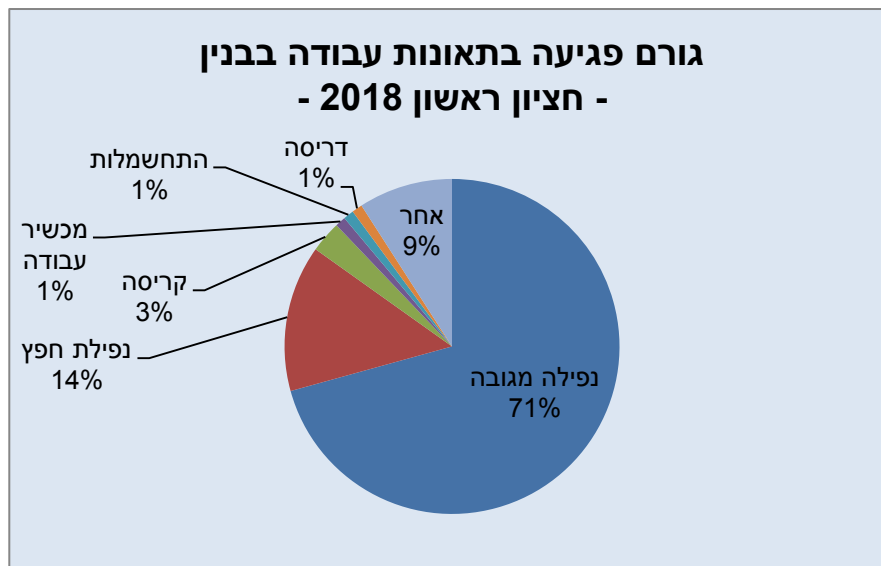
תאונות עבודה בבניין בחציון ראשון 2018: בין החודשים ינואר-יוני 2018 התרחשו 99 תאונות עבודה בענף שגרמו להריגתם של 19 עובדים, ופציעתם של 82 עובדים באורח בינוני וקשה לפי מד"א. (תאונות הגורמות לפציעה באורח קל אינן מדווחות ע"י מד"א).

20% עליה במספר ההרוגים לעומת התקופה המקבילה אשתקד: בתוכנית העבודה לשנת 2018 של משרד העבודה והרווחה נקבע כיעד: "הורדת מספר ההרוגים בתאונות עבודה ב-10%". אך מספר ההרוגים בענף הבניה בחציון הראשון לשנה מהווה עליה של כ-20% לעומת מספר ההרוגים בתקופה המקבילה אשתקד (19 הרוגים לעומת 16 הרוגים, בהתאמה). נתונים מפורטים לפי חודש תמצאו בטבלה שלהלן:

מס' תאונות	מס' הרוגים	מס' פצועים (קשה-בינוני קשה)	
18	3	16 (4)	ינואר
18	7	11 (4)	פברואר
13	1	12 (3)	מרס
16	1	15 (2)	אפריל
18	5	13 (3)	מאי
16	2	15 (5)	יוני
99	19	82 (21)	סה"כ

גורם הפגיעה: כ-70% מכלל התאונות היו כתוצאה מנפילה מגובה, וכ-68% מהתאונות הקטלניות. הגורם השני לתאונות העבודה בענף הוא "נפילת חפץ": 14% מכלל התאונות וכ-16% מהתאונות הקטלניות היו כתוצאה מנפילת חפץ.

בתרשים להלן אחוז התאונות לפי גורם פגיעה:

תקן אירופי לפיגומים "מחייב" בישראל רק לא את הקבלנים - נפילה מגובה היא הגורם המוביל בתאונות עבודה בבנין. דו"ח ממאי השנה של מרכז המחקר והמידע בכנסת מצא כי 25% מהתאונות הקטלניות בענף הבניה מתרחשות עקב פיגומים לא תקינים, וכי ב-70% מאתרי הבניה הפיגומים אינם תקינים.

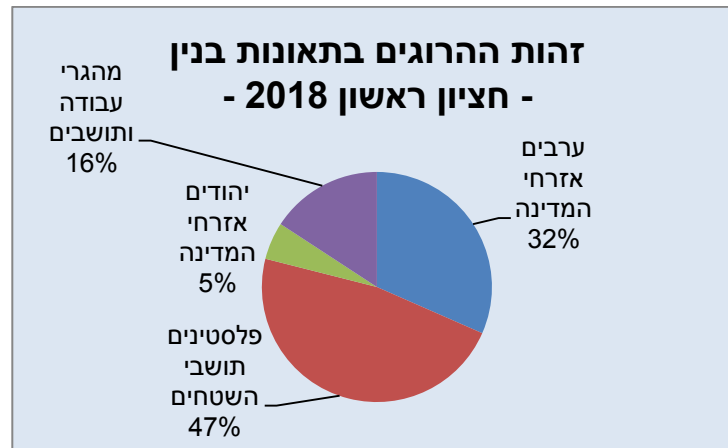
<https://goo.gl/PQJwA6>

פיגומים תקינים, מחומר איכותי והבנויים כראוי היו יכולים למנוע חלק ניכר מתאונות הנפילה מגובה. התקן האירופי לפיגומים מבטיח תנאים אלו, ואת התקן הזה אימצה מדינת ישראל. **אולם האבסורד הוא שתקן זה אינו מחייב את השוכר/קונה פיגומים אלא רק את המשכיר/מוכר.** כך יוצא שהקבלנים שרוב רובם שוכרים פיגומים, אינם מחוייבים לעמוד בדרישות התקן האירופי. בעוד שהקבוצה שכן מחוייבת לעמוד בתקן האירופי, החברות למכירת/השכרת פיגומים, אינן מפוקחות על-ידי אף רשות מרשויות המדינה, ואינן נדרשות לרישוי עסק גם לא לאישור עמידה בתקן, וספק אם ללא אותם אישורים ניתן בכלל לפקח עליהן. כך לא נמצאו בידי מינהל הבטיחות במשרד העבודה גם לא בידי מכן התקנים, נתונים על חברות המשכירות או מוכרות פיגומים.

תכנית ממשלתית שאמורה לסייע בסבסוד רכישת פיגומים לפי התקן האירופי, שעלותם גבוהה משמעותית מהתקן הקיים בשוק, אינה מיועדת עבור משכיר/מוכר הפיגומים אלא רק עבור קבלנים, שרובם כפי שאמרנו אינו קונה פיגומים אלא שוכר. כך לא פלא, שאף קבלן לא הגיש בשנת 2017 בקשה לתמיכה ברכישת פיגומים, תוכנית שתוקצה בסכום כולל של 12 מיליון ש"ח.

בשנת 2014 ועדת אדם – ועדה ציבורית לקידום הבטיחות בעבודה, המליצה לקבוע תקן פיגומים מחייב עבור הקבלנים. כך גם סבור משרד העבודה והרווחה. אך מאז ועד היום, המשרד לא קבע זאת בתקנות.

זהות הרוגים: 47% מההרוגים עובדים פלסטינים תושבי השטחים ו-32% עובדים ערבים אזרחי המדינה. בין החודשים ינואר-יוני 2018 נהרגו 19 עובדים בענף הבניה. מתוכם: 9 עובדים פלסטינים תושבי השטחים, 6 עובדים ערבים אזרחי המדינה, 2 עובדים מהגרי עבודה, עובד תושב ישראל ועובד יהודי אזרח המדינה.

חברות הבנייה "המובילות" במספר ההרוגים בתאונות עבודה בבניין:

שיכון ובינוי - סולל בונה | **דונה חברה להנדסה ובנין**

באתרי בניה בביצוע קבוצת 'שיכון ובינוי - סולל בונה', התרחשו שתי תאונות עבודה קטלניות שגרמו להריגתם של שני עובדים:

- בתאריך 2.1.2018 נהרג בהא' כנאנה, בן 19, מכפר יפיע, באתר לבניית דיפו הרכבת הקלה בפתח תקווה. כנאנה ז"ל נפל מגובה כתוצאה מהתהפכות במת הרמה - מנוף נייד - עליה עבד.
- בתאריך 7.5.2018 נהרג צ'ו ז'ונג, בן 38, אזרח סין, באתר בניה ברח' האטום בירושלים. ז'ונג ז"ל נפל מגובה של כ-40 מטר אל תוך בור על מוטות ברזל.

באתרי בניה בביצוע 'דונה חברה להנדסה ובנין', התרחשו שתי תאונות עבודה קטלניות שגרמו להריגתם של שני עובדים.

- בתאריך 6.2.2018 נהרג מועתסם עז א-דין, בן 23, ממזרח ירושלים, בפרויקט "דונה באגמים" באשקלון. עז א-דין ז"ל נפגע מדוד בטון שנפל עליו ממנוף.
- בתאריך 26.6.2018 נהרג עאטף כבהא, בן 41, מעין א-סהלה (ואדי עארה), באתר בניה בחריש. כבהא ז"ל נפל מגובה של כ-3 קומות.

יצוין כי אין בידינו הכלים לדעת מה היו הגורמים לתאונה, דבר שהינו באחריות המשטרה ומנהל הבטיחות במשרד העבודה. עם זאת בכל אחת מחברות הבנייה הללו התרחשו שתי תאונות קטלניות שעלו בחיי אדם רק במחצית הראשונה לשנת 2018!

רקורד בטיחות עגום של חברות קבלניות ורשם הקבלנים בחוסר מעש – למרות הביקורת הציבורית הנוקבת ולמרות דו"ח חמור של מבקר המדינה מחודש מאי 2018, רשם הקבלנים ממשיך להימנע משימוש בסמכותו ונמנע מפתיחה בהליכי משמעת נגד קבלנים שהורשעו בעבירות בטיחות ו/או הוטלו באתריהם צווי בטיחות ושלמעשה פעלו בניגוד להוראות חוק רישום קבלנים: "פעלו דרך קבע בניגוד לנוהג המקובל במקצועם".

ניטור ומעקב אחר פעולות הפיקוח של מינהל הבטיחות:

1. **משרד העבודה לא פירסם ולו עיצום כספי אחד שהוטל על קבלנים למרות חובת הפרסום.** המשרד מסרב לענות על השאלה "כמה כסף נגבה מקבלנים עליהם הוטלו עיצומים כספיים". העליה במספר ההרוגים לעומת מספרם בתקופה המקבילה אשתקד, מעיד על כשלון משרד העבודה בפעולות הפיקוח, האכיפה וההרתעה. בתחילת השנה משרד העבודה יצא ברוח וצלצולים של מבצע הטלת קנסות באתרי בנייה. בהודעות לתקשורת הופיעו סכומי "עתק" של כביכול גובה הקנסות שהוטלו בגין ליקויים בטיחותיים באתרי הבניה. אולם, ולמרות אותן הודעות/הצהרות של משרד העבודה לא ברור כמה קנסות הוטלו בפועל. המשרד דברר סכומי "עתק", אבל מתברר שאלו "כוונות להטלת עיצומים כספיים" שרב רובן ככל הנראה טרם הבשיל לכדי הטלת קנסות בפועל. המשרד גם אינו נענה לדרישתנו לפרסם את הקנסות שהוטלו, **כפי שמחייב החוק**. גם פניותינו למשרד בבקשות למידע בדבר סכום הקנסות שהוטלו בפועל והסכום שנגבה, אינן נענות. כך גם פניותיהם של עיתונאים.

2. **רק ב-70% מן המקרים שנדרש לכך על פי חוק, הוציא מנהל הבטיחות צווי הפסקת עבודה – מאז שנכנס לתוקף סע' 6א לחוק (אוגוסט 2016), מוטלת חובה על מפקחי המנהל להטיל צו הפסקת עבודה מיידית לאחר שנודע להם על התרחשות תאונה באתר בניה שגרמה למותו של אדם או לפציעתו באורח קשה.**

בין החודשים ינואר-יוני 2018 התרחשו 40 תאונות בענף הבניה שגרמו להריגת 19 עובדים ופציעתם של 21 עובדים באורח קשה (לפי דיווחי מד"א). תאונות אלו היו מחייבות את מינהל הבטיחות להוציא צווי הפסקת עבודה ל-40 אתרי הבניה בהם התרחשו התאונות. בפועל מינהל הבטיחות הטיל 28 צוים. אין לנו מידע מהמינהל, מלבד ב-5 מקרים מתוך ה-12, בדבר הסיבות לאי הוצאת צווי הפסקת העבודה לאותם אתרים. תשובות המינהל ב-5 המקרים: ב-3 מקרים תשובת מינהל הבטיחות אלינו היתה כי דרגת הפציעה כפי שדווח למינהל על-ידי המשטרה, היתה נמוכה מזו של מד"א, במקרה אחד (תאונה קשה בעיר טירה) נמסר מהמינהל כי אין פרטי כתובת מדויקת והאתר לא אותר, במקרה אחר (תאונה קטלנית בירושלים) נמסר מהמינהל "כי האירוע לא דווח למינהל אלא למשרד האנרגיה כאירוע פיצוץ של

בלון גז. רק שבוע לאחר מכן דווח אלינו כתאונת עבודה באתר שאינו מוסדר. לפיכך, לא הוצא במקום צו הפסקת עבודה."

אי הטלת צווי הפסקת עבודה בנימוק ש"דרגת הפגיעה" כפי שדווחה למינהל על-ידי המשטרה, נמוכה מזו של מד"א, היא בעיה החוזרת על עצמה שוב ושוב. כאשר לא ברור מהו המקור הרפואי עליו נסמכת המשטרה בדיווחיה למינהל אודות דרגת הפגיעה.

בפניות בעבר דרשנו ממינהל הבטיחות ליזום קבלת הודעות ממד"א כמו גם מבתי החולים אודות תאונות עבודה המתרחשות באתרי בניה, דבר שיאפשר למינהל יישום נאות לחובת הטלת צווי הפסקת העבודה, ויפתור את בעיית התת-דיווח הדרמטית למינהל הבטיחות על תאונות עבודה בענף. עד היום לא נקט מינהל הבטיחות במאמצים הדרושים כדי לפתור בעיה זו.

3. תאונות עם דרגת פגיעה בינונית לא נחקרות ולא מפוקחות: מתחילת השנה התרחשו 59 תאונות

עבודה שגרמו לפגיעת עובדים באורח בינוני לפי דיווחים שקיבלנו דרך מד"א. תאונות אלו אינן מפוקחות כלל וכלל על ידי מנהל הבטיחות, ופניותינו למנהל בהם אנו מדווחים על התרחשות התאונה וגם מבקשים מידע בדבר פעולות הפיקוח בהם נקט מנהל הבטיחות בעקבות אותן תאונות, אינן נענות.

במאי השנה הגשנו "קו לעובד" ו"ארגון העובדים מען" עתירה לבג"צ נגד משטרת ישראל, המשרד לבטחון פנים, משרד העבודה והרווחה ומשרד האוצר. העתירה עוסקת בתחום תאונות העבודה בענף הבניה, ובכשלים הרב-מערכתיים בטיפול בתאונות אלו, המתבטאים במיעוט החקירות הפליליות על ידי משטרת ישראל, באי בירור נסיבות התרחשותן על ידי מינהל הבטיחות במשרד העבודה ובאי פיקוח על תנאי הבטיחות באתרי הבניה בהם התרחשו, תוך סיכון חיי העובדים הממשיכים לעבוד באותם אתרים. בעתירה דרשנו בין היתר:

- הקמתה לאלתר של יחידה המשטרה הארצית לחקירת תאונות עבודה בבניין בשילוב חוקרים מטעם מנהל הבטיחות במשרד העבודה. שבניגוד להודעת השר מלפני פחות מחודש, היחידה לא תקום השנה ואף אין צפי מדויק למתי בשנת 2019!
- פתיחת חקירה פלילית בכל תאונות העבודה בבניין הגורמת למוות או פגיעה בינונית או קשה.
- מפקחי המינהל במשרד העבודה יבררו כל תאונות העבודה בבניין הגורמת למוות או פגיעה בינונית או קשה, ויפקחו בכל אתר בניה בו התרחשה תאונה כאמור.
- תוספת מיידית של 30 מפקחים ו-15 חוקרים, והגדלת היקף התקנים במשרד העבודה עבור תפקידים אלה.
- קביעת קריטריונים שקופים וקבועים על פיהם יוקצו התקנים הנדרשים עבור מפקחים וחוקרים במנהל הבטיחות.

קו לעובד
Worker's Hotline
عنوان العامل

